

ЗАКОНОДАВЧЕ І НОРМАТИВНЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ
ФОРМИ НАВЧАННЯ З «ФІЗИЧНОГО
ВИХОВАННЯ» СТУДЕНТІВ З
ПОСЛАБЛЕНИМ ЗДОРОВ'ЯМ

Кравченко Катерина¹, Приходько Володимир²

¹Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

²Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

DOI: 10.32540/2071-1476-2022-3-122

Annotation

Introduction and purpose of the study. The topic of distance learning has long been the subject for research in foreign countries, and since 1996 in Ukraine. The development of distance learning (DL) in higher education institutions of foreign countries is determined by the current legal framework in each of them. The activity of higher education institutions (HEIs) is regulated by the Law of Ukraine «On Higher Education». It defines the principle of granting autonomy to the free educational process in the organization of the educational process, including distance learning. The purpose is to reveal the peculiarities of legislative and normative provision of distance learning in «Physical Education» for both students in general and people with impaired health, as well as to justify the direction of the content of this discipline in the process of further improvement.

Material and methods. The study was conducted at the National Technical University «Dnieper Polytechnic». Methods of theoretical research which are used are generalization of literature, materials from the Internet, abstraction, idealization, analysis and synthesis, induction and deduction.

Results. The procedure for organizing distance learning in free economic education is determined by the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine «On approval of the Regulation on distance learning» (2013). In 2018, representatives of 6 European countries, with the support of the European Physical Education Association (EFQPE), created the European Framework as a kind of standard of quality physical education called «Standards of Physically Educated People». EUPEA recognizes that the profile of a young person with physical education includes the following characteristics: a responsible citizen who is able to choose appropriate activities, adhere to best practices, respect and help others; a person who is familiar with physical activity in relation to physical culture and sports with a good set of skills and abilities; a person who can be responsible for their own health, lead an active lifestyle and be able to assess changes in their health. At the same time, unhealthy students have significant differences in the nature of pathologies, so their differentiation in the conditions of a particular HEIs for group classes on one method is difficult. An individual approach, the application of which follows from the very essence of the teacher's activity in these conditions, should be considered the only possible approach. The concept of non-professional physical education, which has already been tested by S.A. Chernihivska in the offline process.

Conclusions. The generalization of the research results proves that the main goal in distance learning for students with impaired health should be to master the established European, in fact, the educational framework for physical education. And the guideline is the formation of students as subjects of physical activity and building their own health to help them achieve the five European frameworks of physical education, which should be aimed at distance learning in SMG. It can be considered that non-professional physical education is an approach aimed at mastering the five European competencies established for the "Physical Education" of students also from SMG.

Key words: institutions of higher education, distance learning, discipline «Physical Education», students with impaired health, non-professional physical education.

Анотація

Вступ і мета дослідження. Тема дистанційного навчання давно є об'єктом досліджень в зарубіжних країнах, а з 1996 р. – і в Україні. Розвиток дистанційного навчання (ДН) у закладах вищої освіти країн зарубіжжя визначає діюча в кожній з них нормативно-правова база. Діяльність закладів вищої освіти (ЗВО) регламентує Закон України «Про вищу освіту». Він визначає принцип надання автономії ЗВО в організації освітнього процесу, у т. ч. і щодо дистанційного навчання. **Мета** – розкрити особливості законодавчого і нормативного забезпечення дистанційної форми навчання з «Фізичного виховання» як студентів взагалі, так і осіб з послабленим здоров'ям, а також обґрунтувати спрямованість змісту цієї навчальної дисципліни у процесі подальшого його вдосконалення.

Матеріал і методи. Дослідження проводилось у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка». Використані методи теоретичного дослідження (узагальнення літератури, матеріалів з Інтернету, абстрагування, ідеалізація, аналіз і синтез, індукція та дедукція).

Результати. Порядок організації дистанційної форми навчання у ЗВО визначається Наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» (2013). У 2018 р. представниками 6 європейських країн, за підтримки Європейської асоціації фізичного виховання (EFQPE), створено Європейські рамки, як своєрідні стандарти якісного фізичного виховання під назвою «Стандарти фізкультурно освіченої людини». EUPFA визначено, що профіль фізкультурно освіченої молодої людини включає наступні ознаки: відповідальний громадянин, який вміє вибирати відповідні види діяльності, дотримуватися передової практики, поважати та допомагати іншим; людина, яка обізнана з фізичною активністю щодо фізичної культури і спорту з гарним для цього набором навичок та вмінь; особа, яка може відповідати за власне здоров'я, вести активний спосіб життя і вміти оцінювати зміни у своєму здоров'ї. У той же час, нездорові студенти мають поміж собою суттєві відмінності у характері патологій, тож диференціація їх в умовах конкретного ЗВО для проведення групових занять за однією методикою є ускладненим процесом. Індивідуальний підхід, застосування якого впливає з самої суті діяльності педагога в цих умовах, слід вважати єдиною можливою підходом. Перспективною для цієї категорії студентів видається концепція непрофесійної фізкультурної освіти, яка була вже апробована С.А. Чернігівською в умовах офлайн-процесу.

Висновки. Узагальнення результатів досліджень доводить, що за головну мету у дистанційних заняттях студентів з послабленим здоров'ям потрібно брати оволодіння встановленими європейськими, власне освітніми рамками щодо занять «Фізичним вихованням». А за орієнтир – формування студентів як суб'єктів фізкультурної діяльності і будівництва власного здоров'я для сприяння досягненню ними п'яти європейських рамок фізичного виховання, на що й мають спрямовуватись дистанційні заняття у СМГ. Можна вважати, що саме заняття непрофесійною фізкультурною освітою є підходом, спрямованим на оволодіння п'ятьма європейськими компетентностями, встановленими до «Фізичного виховання» студентів також з СМГ.

Ключові слова: заклади вищої освіти, дистанційне навчання, дисципліна «Фізичне виховання», студенти з послабленим здоров'ям, непрофесійна фізкультурна освіта.

Вступ. Проблема дистанційного навчання є об'єктом тривалих досліджень в багатьох зарубіжних країнах, а з 1996 р. і в Україні. Розвиток дистанційного навчання (ДН) у закладах вищої освіти країн Європи, Північної Америки та інших континентів визначає діюча в кожній з країн нормативно-правова база [9; 30].

Особливістю якісного ДН є організація сучасного навчального процесу, рівна денному з усіма атрибутами, які характеризують

навчальний процес А саме: можливістю отримати за необхідності пояснення, роз'яснення від викладача навчального матеріалу; спілкування з викладачем і студентом між собою увесь період навчання; проведення обговорень, проміжного і підсумкового тестів; виконання спільних завдань, у тому числі, дослідницького характеру. Це також підтримання активної пізнавальної діяльності кожного студента, забезпечення ефективного зворотного зв'язку, інтерак-

тивності, індивідуалізації і диференціації процесу навчання і все це за умови формування мотивації до навчально-пізнавальної діяльності [30, с. 4].

Нормативно-правове регулювання сфери вищої освіти в Україні – це сукупність правових засобів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання суспільних відносин у сфері освіти. Правові норми, які здійснюють вказане регулювання суспільних відносин формують систему

з характерною для неї ієрархією рівнів зв'язків та структурою. Однак, відзначається, що сьогодні виникає нагальна потреба подальшої розробки і вдосконалення нормативно-правових актів відповідно до новоприйнятих законів у сфері освіти [1].

Відмітимо, що в умовах навіть розвиненої нормативної бази ДН заклади вищої освіти Європи, Америки та інших континентів можуть діяти доволі автономно. Так, відділення дистанційного навчання Університету Веркментасколін в Акурейрі не має повноважень влади Ісландії на організацію ДН в університеті. Відтак, науковці цього відділення спільно з адміністрацією університету мусили розробити власне положення про організацію цієї форми навчання з дотриманням певних правил для її проведення. А саме: весь зв'язок між студентами і викладачами здійснюється лише через комп'ютерні мережі; студент сам виявляє активність у процесі всього періоду навчання, а викладач лише допомагає йому у досягненні мети; навчальні матеріали і темп роботи, критерії оцінювання і тестування для ДН повинні бути такі самі, як і для денного навчання [30].

Діяльність закладів вищої освіти (ЗВО) регламентує Закон України «Про вищу освіту» [14]. Він визначає фундаментальний принцип, а саме, що ЗВО надана автономія закладу вищої освіти: самостійність, незалежність і відповідальність закладу вищої освіти у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу, у т. ч. і щодо ДН. Це також наукові дослідження, внутрішнє управління, економічна та інша діяльність, самостійний добір і розстановка кадрів у межах, встановлених цим Законом. Визначено, вища освіта людини – сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних,

світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у закладі вищої освіти у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти.

Законом встановлено, що студентоцентроване навчання – це такий підхід до організації освітнього процесу, у т. ч. з «Фізичного виховання», що передбачає: заохочення здобувачів вищої освіти до ролі автономних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу; створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів вищої освіти, зокрема надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії; побудову освітнього процесу на засадах взаємної поваги і партнерства між учасниками освітнього процесу. Якість вищої освіти – це відповідність умов провадження освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства і стандартам вищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за їх наявності), а також потребам заінтересованих сторін і суспільства, що забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості [14].

Освітній процес – це інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться у ЗВО через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості (ст. 47). Основними формами здобуття вищої освіти, серед низки інших вказаних є також дистанційна освіта [14].

Законом встановлено, дис-танційна форма освіти – це інди-

відуалізований процес здобуття освіти, що відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу в спеціалізованому середовищі, що функціонує на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій (ст. 49, п. 4) [14].

Між тим, вивчення та аналіз результатів виконаних досліджень свідчить про наявність низки проблем в організації дистанційної форми навчання студентів як з «Фізичного виховання» взагалі [6], так і осіб з послабленим здоров'ям зокрема. Вона проявляється у відсутності як встановленого законодавчого і нормативного забезпечення, так і наукових досліджень, присвячених особливостям ДН з цієї дисципліни.

Мета дослідження – розкрити особливості законодавчого і нормативного забезпечення дистанційної форми навчання з «Фізичного виховання» як студентів взагалі, так і осіб з послабленим здоров'ям, а також обґрунтувати спрямованість змісту цієї навчальної дисципліни у процесі подальшого його вдосконалення.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження проводилось у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка». Використані методи теоретичного дослідження (узагальнення літератури, матеріалів з Інтернету, абстрагування, ідеалізація, аналіз і синтез, індукція та дедукція).

Результати. Порядок організації дистанційної форми навчання у ЗВО визначається відповідним Наказом Міністерства освіти і науки України (МОН) [17]. Вказано, що під ДН розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального

процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій. Навчальний процес за дистанційною формою навчання здійснюється у таких формах: самостійна робота, навчальні заняття, практична підготовка, а також різноманітні контрольні заходи. У ЗВО за будь-якою формою навчання технології ДН можуть використовуватись також для методичного та дидактичного забезпечення самостійної роботи, контрольних заходів і при здійсненні навчальних занять.

Системотехнічне забезпечення дистанційного навчання включає:

- апаратні засоби (персональні комп'ютери, мережеве обладнання, джерела безперебійного живлення, сервери, обладнання для відеоконференц-зв'язку тощо), які забезпечують розроблення і використання веб-ресурсів навчального призначення, управління навчальним процесом та необхідні види навчальної взаємодії між суб'єктами дистанційного навчання у синхронному і асинхронному режимах;

- інформаційно-комунікаційне забезпечення із пропускну здатністю каналів, що надає всім суб'єктам дистанційного навчання навчального закладу цілодобовий доступ до веб-ресурсів і веб-сервісів для реалізації навчального процесу у синхронному та асинхронному режимах;

- програмне забезпечення загального та спеціального призначення (у т.ч., для осіб з особливими потребами), яке має бути ліцензійним або побудованим на програмних продуктах з відкритими кодами [17].

Веб-ресурси різноманітних навчальних дисциплін (програм), що необхідні для забезпечення ДН, можуть містити: методичні рекомендації щодо їх використання, послідовності виконання завдань, особливостей контролю;

документи планування навчального процесу (навчальні програми, навчально-тематичні плани, розклади занять); відео- та аудіо-записи лекцій, семінарів тощо; мультимедійні лекційні матеріали; термінологічні словники; практичні завдання із методичними рекомендаціями до їх виконання; віртуальні лабораторні роботи також з рекомендаціями щодо їх виконання; віртуальні тренажери з рекомендаціями щодо їх використання; пакети тестових завдань для проведення контрольних заходів, тестування із автоматизованою перевіркою результатів, тестування із перевіркою викладачем. Це також ділові ігри із методичними рекомендаціями щодо їх використання; електронні бібліотеки чи посилення на них; бібліографії; дистанційний курс, що об'єднує зазначені вище веб-ресурси навчальної дисципліни (програми) єдиним педагогічним сценарієм; інші ресурси навчального призначення [17].

Зробимо наголос, що енергійне впровадження дистанційної форми навчання розпочалось з метою запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19. З цією метою з 12 березня 2020 р. на території України було встановлено карантин, у т.ч. здобувачам заборонено відвідування закладів освіти [16].

На виконання Постанови Кабінету Міністрів України МОН рекомендувало керівникам закладів освіти: «Розробити заходи щодо забезпечення проведення навчальних занять за допомогою дистанційних технологій... Розробити заходи щодо часткового переведення працівників на роботу в дистанційному режимі та на виконання інших видів робіт (організаційно-педагогічна, методична, наукова тощо)». Відмовитись від участі у масових заходах, у т.ч., спортивного характеру, зокрема проведення спартакіад, змагань тощо [4].

У Наказі МОН «Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19» керівникам ЗВО доручено забезпечити режим підвищеної готовності підсистеми навчання здобувачів освіти та працівників діям у надзвичайних ситуаціях відповідно до підпунктів 2 і 13 Положення про функціональну підсистему навчання студентів діям у надзвичайних ситуаціях (з питань безпеки життєдіяльності) єдиної державної системи цивільного захисту, затвердженого наказом МОН від 21 листопада 2016 р. [21].

У Листі МОН № 1/9-164 від 17.03.2020 р. «Щодо організації дистанційного навчання» запропоновано визначити оптимальний порядок і «надати інформацію про те, яким чином в закладах освіти організовано освітній процес під час карантину із зазначенням використовуваних для ДН інтернет-ресурсів, платформ тощо». Серед іншого для організації ДН Компанією Майкрософт в Україні закладам освіти рекомендовано безкоштовно використовувати інструмент Microsoft Teams, який робить можливим доступ до навчальних матеріалів та завдань, проведення інтерактивних занять онлайн, взаємодію викладачів і студентів за допомогою онлайн-інструментів, співпрацю в рамках організації командної роботи, спільного або індивідуального виконання завдань.

Листом МОН № 1/9-224 від 27.04.2020 р. визначено, що: «Планування і звітування про виконання роботи науково-педагогічними працівниками може здійснюватись шляхом складання різних форм документів, передбачених положенням про організацію освітнього процесу чи іншими внутрішніми документами закладів вищої освіти». У тому числі, зробити зміни в розкладі занять на період карантину, виконання наукових досліджень, опанування технологій ДН, додат-

кове розроблення методичного забезпечення дисциплін для дистанційного навчання, проведення індивідуальних консультацій і додаткових контрольних заходів. Формат лекції не обмежує викладача лише презентацією певного обсягу теоретичного матеріалу і включає: проведення опитування для активування раніше здобутих знань чи отримання зворотного зв'язку про попереднє опрацювання рекомендованого матеріалу, рівень розуміння поточного викладу; застосування методів активного навчання, постановка завдань студентам, виконання яких є найкращим підтвердженням проведення заняття та його результативності. Підкреслено, що створенню належної мотивації до навчання сприяє чітке визначення на початку курсу та доведення студентам критеріїв оцінювання залежно від виконаної ними роботи. Наголошено, одним з елементів системи внутрішнього забезпечення якості є вивчення очікувань, потреб і рівня задоволеності студентів стосовно програми дисципліни, навчальних ресурсів і підтримки з боку викладача [31].

Відповідно до цих документів усі ЗВО почали перебудовувати освітній процес з різних навчальних дисциплін, і «Фізичного виховання» у т. ч., для переходу на ДН як основну форму. Військова агресія Російської Федерації проти України, розпочата 24 лютого 2022 р., вимушено закріпила ці зрушення, а дистанційна форма навчання отримала подальший розвиток. Наголошено, що в умовах воєнних дій можливе вимкнення комунікацій, які дозволяють виконання дистанційної роботи, – електроенергії та мережі Інтернет. Відтак, неможливість виконання працівником дистанційної роботи у зв'язку з відсутністю комунікацій не може розглядатися як порушення трудової дисципліни. Кожен працівник (педагогічний, науково-педагогіч-

ний та інші працівники) закладів і установ освіти, робота якого відбувається у дистанційному режимі, має самостійно визначити робоче місце та є відповідальним за гарантування безпечних і нешкідливих умов праці на обраному ним робочому місці, зокрема за межами території України [25].

Зауважимо, – у документах стосовно воєнного стану, визначається зміст правового режиму воєнного стану, порядок його введення та скасування, правові засади діяльності органів державної влади, військового командування, військових адміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій в умовах воєнного стану, гарантії прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб. Так, якщо для працівників проїзд до робочого місця неможливий у зв'язку з об'єктивними причинами (небезпека, зупинений транспорт тощо), але вони можуть виконувати роботу дистанційно (у т. ч. із використанням доступних засобів зв'язку) – рекомендується видати наказ про запровадження у закладі освіти або науковій установі дистанційного режиму роботи [22; 25]. Дистанційна робота – це форма організації праці, за якої робота виконується працівником поза робочими приміщеннями чи територією власника або уповноваженого ним органу, в будь-якому місці за вибором працівника та з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. У такому випадку необхідно з вищезгаданим наказом ознайомити працівників будь-яким доступним способом (у тому числі, засобом електронного зв'язку).

В умовах дистанційного режиму роботи працівник самостійно визначає робоче місце та несе відповідальність за забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці на ньому. Під час дистанційного режиму роботи за пра-

цівниками зберігаються права та обов'язки, визначені Кодексом законів про працю України та іншими актами законодавства [24; 26].

Крім того, у наказі МОН «Про деякі питання організації роботи закладів фахової передвищої, вищої освіти на час воєнного стану» передбачено забезпечити особливі умови навчання (встановлення індивідуального графіка навчання, надання академічної відпустки тощо) для тих здобувачів освіти, які перебувають в лавах ЗСУ або у підрозділах територіальної оборони, займаються волонтерською діяльністю. Керівникам закладів фахової вищої освіти запропоновано створити умови для використання наявних можливостей ЗВО (передусім, електронних: освітні платформи, LMS-системи, апаратні комплекси, серверні потужності тощо) з метою відновлення освітнього процесу для у т. ч. евакуйованих учасників освітнього процесу у змішаній (очно-дистанційній) або дистанційній формі [15]. МОН було доручено також забезпечити виконання освітніх програм, навчальних програм та навчальних планів за рахунок ущільнення навчального матеріалу, організації самостійної навчальної діяльності учнів, додаткових консультацій з використанням технологій дистанційного навчання тощо та внести зміни до календарно-тематичного планування складової навчального плану закладу освіти для забезпечення якісного виконання програм [10; 15].

Пошук шляхів забезпечення якості освіти у ЗВО є пріоритетним напрямком, оскільки освіта, точніше якісна освіта, забезпечує якісне навчання і виховання учасника освітнього процесу і сприяє становленню фахівця у відповідній галузі. ЗВО виконують одну із основних місій, а саме створення необхідних умов для реалізації учасниками освітнього процесу різноманітних здібностей і талантів. Отже, основна мета освіт-

нього процесу це формування не лише кваліфікованої, а насправді різнобічно розвиненої особистості [1].

Z. Vass, Z. Boronyai, T. Csanyi [39] привертають увагу до того факту, що у 2018 р. представниками 6 європейських країн, за підтримки Європейської асоціації фізичного виховання (EFQPE), створено Європейські рамки як своєрідні стандарти якісного і сучасного фізичного виховання. Їхня офіційна назва «Стандарти фізкультурноосвіченої людини» [39, с. 7]. Вказується, в освіті стандарти відносяться до систем навчання, оцінювання, оцінювання та академічної звітності, а саме – чому вони повинні навчитися. Загальна мета навчання на основі стандартів полягає у забезпеченні того, що учні набувають знань і навичок, ставлення та компетентності, які є необхідними для успіху в перспективі навчання протягом усього життя [39, с. 4].

На основі досліджень EUPEA визначено, що профіль фізкультурно-освіченої молоді людини включає наступні ознаки. Це має бути:

- відповідальний громадянин, який вміє вибирати відповідні види діяльності, дотримуватися передової практики, поважати та допомагати іншим;

- людина, яка обізнана з фізичною активністю щодо фізичної культури і спорту, з гарним для цього набором навичок та вмінь;

- особа, яка може відповідати за власне здоров'я, вести активний спосіб життя і вміти оцінювати зміни у своєму здоров'ї [39, с. 8].

Очевидно, що така постановка питання розширює наше розуміння щодо спрямованості «Фізичного виховання» студентів, яке зазвичай зводилось до покращення їхньої фізичної підготовленості. Н.М. Москаленко із співавт. наголошують, що стандарти EUPEA є тим надійним орієнтиром, якого потрібно дотримуватись також в

Україні, вдосконалюючи «Фізичне виховання». Усі вони спрямовують фахівців на забезпечення п'яти визначених загальноєвропейських вимог, яких, незалежно від стану здоров'я, необхідно досягти при опануванні «Фізичним вихованням», що має враховуватись у змісті вищої освіти [8, с. 38].

Отже, згідно запропонованих стандартів фізкультурно-освіченої особа має володіти знаннями, навичками, компетентністю, відповідним ставленням до фізичної культури, що проявляється: 1. В руховій компетентності; розумінні її ролі щодо залученості до різних видів фізичної активності протягом життя. 2. Розумінні важливості регулярної фізичної активності з метою досягнення та підтримки належного рівня здоров'я і фізичної підготовленості протягом життя. 3. Розумінні важливості раціонального харчування, особистої гігієни, запобігання стресу і підвищення ефективності оздоровчої фізичної активності для фізичного благополуччя. 4. Розумінні важливості самосприйняття й самооцінки і прояву відповідальної особистої та соціальної поведінки, що виявляє самоповагу та повагу до інших, щоб позитивно взаємодіяти і співпрацювати з іншими. 5. Розумінні важливості систематизації, планування, виконання й оцінки стратегій та застосування знань концепцій, принципів, стратегій і тактик здорового способу життя [8, с. 38]. Усе зазначене дає можливість зробити узагальнення, що тут йдеться не про фізичне, а про соціальне здоров'я особи.

Національна рамка кваліфікації в Україні узагальнила раніше виконані важливі розробки щодо галузевих стандартів вищої освіти. Як приклад, розглянемо Освітньо-професійну програму (ОПП) бакалавра напряму підготовки 0903 «Гірництво», кваліфікації 2147.2 «Інженер з гірничих робіт» (2005). Вона була розроблена

у Національному гірничому університеті і стала однією з перших серед подібних в Україні, а отже виступала орієнтиром для інших освітніх програм [3]. У ОПП, про яку йдеться, було встановлено, що випускники незалежно від їхньої приналежності до тієї чи іншої медичної групи, під час опанування «Фізичним вихованням» для забезпечення необхідного рівня особистої фізичної підготовленості та психічного здоров'я повинні в умовах виробничої або побутової діяльності:

- використовувати фізичні вправи з метою збереження та зміцнення власного здоров'я і забезпечення фахової дієздатності;

- використовувати відповідні види фізичних вправ та психофізичний тренінг для профілактики захворювань, зміцнення здоров'я та підвищення розумової і фізичної працездатності;

- використовувати засоби фізичної культури і спорту з метою поліпшення здоров'я та рухової підготовленості як складових ефективної професійної діяльності;

- дотримуватись психічних вимог у процесі оздоровлення і тренувань;

- використовувати природні чинники з метою зміцнення здоров'я, підвищення працездатності та стійкості до захворювань;

- володіти простішими прийомами масажу і самомасажу з метою відновлення організму після психофізичних навантажень та запобігання передчасної втоми при інтенсивній розумовій і фізичній діяльності;

- використовувати засоби фізичної культури з метою нівелювання впливу шкідливих чинників професійної діяльності, профілактики захворювань та протистояння хибним звичкам;

- застосовувати методи самоконтролю за станом здоров'я, фізичного розвитку та діяльності функціональних систем організму;

- за допомогою засобів фізкультури і спорту та дотримання засад здорового способу життя формувати і підтримувати оптимальний рівень власної психофізичної стійкості для забезпечення дієздатності [3].

Отже, встановлені в ОПП орієнтири, по-перше, за своїм змістом розкривають напрямки дотримання встановлених «європейських рамок» фізичного виховання. По-друге, як і «європейські рамки» вони задають траси вдосконалення змісту «Фізичного виховання», що враховано в назві нашого дослідження: «Інноваційні підходи підвищення фізичного стану студентів з послабленим здоров'ям в умовах дистанційного навчання».

Зауважимо, аналіз офіційних документів дозволяє стверджувати, що МОН України, на жаль, значно більше уваги приділяє регламентації викладання фізичної культури в загальноосвітніх навчальних закладах, включаючи організацію дистанційної роботи вчителя фізичної культури в умовах карантину. Наприклад, онлайн-уроки містять вправи, які відповідають різним варіативним модулям навчальних програм з «Фізичної культури». Усе це дає змогу вчителям моделювати процес фізичного виховання наближено до їх календарних планів. Наступне. Міністерство цифрової трансформації України підготувало школярам освітній серіал із фізичної культури, що складається з 12 відео-уроків по 3-6 хв. кожний. Тим не менше, під час організації дистанційного навчання вчителю необхідно враховувати: особистий приклад вчителя, план роботи вчителя фізкультури на період карантину, знання учнями правил самостійних занять фізичними вправами, правила самоконтролю під час виконання практичних завдань, самостійне виконання учнями фізичних вправ протягом дня (ранкова руханка, фізкультурні паузи під час роботи за

комп'ютером, смартфоном тощо) [7].

З числа найбільш важливих нормативних актів, які нині впливають на роботу СМГ у ЗВО, можна назвати «Рекомендації щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спорту серед студентської молоді на період до 2025 року» [20]. Відмічається, що в Україні, незважаючи на революційні зміни в суспільстві, інтеграцію до світової спільноти, – сучасна система фізичного виховання перебуває у кризовому стані, хоча причини такого стану не називаються. Це змушує вживати заходи для формування у молоді нової мотиваційної моделі сприйняття фізичного виховання, нових форм рухової активності. Формувати ціннісне ставлення студентів до власного здоров'я, включаючи онлайн-заходи, підвищувати цифрову компетентність фахівців закладів освіти, навички володіння інформаційно-комунікативними та цифровими технологіями. Це також створення інтернет-інструментів для доступу до навчально-тренувальних методичних рекомендацій, формування звітності. Це й розробка методичних рекомендацій щодо занять з фізичного виховання в домашніх умовах під час карантину та в інших умовах, що обмежують використання спортивних залів закладів освіти, спортивних клубів та майданчиків. Як результат має бути створена нова модель мотивації студентської молоді до занять фізичною культурою і спортом, впровадження здорового способу життя як складової збереження і зміцнення здоров'я, успішної соціалізації та подальшого професійного зростання. Між тим, у рекомендаціях не визначені вимоги до занять студентів, які віднесені за станом здоров'я до складу СМГ [20].

Роботу СМГ у загальноосвітніх навчальних закладах регламентує Положення про медичні групи [5]. У закладах вищої осві-

ти ця діяльність регламентували Навчальна програма з «Фізичного виховання» для вищих навчальних закладів України III - IV рівнів акредитації [27], а також Положення про організацію і зміст роботи кафедри, предметної (циклової) комісії фізичного виховання вищого навчального закладу [19]. Це також Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах від 10 березня 2009 р. [18]. Ним встановлено, що до секції фізичної реабілітації кафедри фізичного виховання розподіляють студентів, у яких за даними анкетування є відхилення в стані здоров'я. До навчальних груп цієї навчальної секції зараховують студентів, які за даними особистої медичної картки і медичного обстеження віднесені за станом здоров'я до спеціальної медичної групи, групи лікувальної фізичної культури або звільнені від практичних занять. Зрозуміло, що у своєму змісті це Положення на той час не визначало ДН з «Фізичного виховання» студентів з послабленим здоров'ям. Але ці регламенти скасовано Наказом МОН у грудні 2019 р. [13]. Натомість, подібних не було введено, що додатково ускладнює організацію роботи СМГ.

Відтак, окремі ЗВО самі створюють регламенти, які визначають порядок роботи зі студентами з послабленим здоров'ям. Як приклади можна вказати робочу програму з навчальної дисципліни «Фізичне виховання студентів спеціальної медичної групи» Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, але вона не містить вказівок на порядок занять студентів СМГ за дистанційною формою навчання [28]. Або ж положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в окремих вишах, де описаний порядок роботи зі студентами СМГ [11], де виділений окремий роз-

діл, наприклад, з такою назвою «Організація навчально-виховного процесу у відділенні фізичної реабілітації» [12], але на заняття з ДН.

Аналіз окремих робочих програм з фізичного виховання для студентів СМГ показав, що їхній зміст майже не передбачає розгляду (в межах теоретичної підготовки студентів) питань як у контексті сутності соціального здоров'я, так і стосовно можливостей його підвищення. Опикування студентів СМГ свідчить про те, що викладачі переважно дотримуються традиційних методик викладання теоретичної складової з фізичного виховання. Перш за все, це характеризується викладанням лише у вигляді лекцій з використанням найменш дієвих методів навчання у вигляді монологу. В змісті програм також відсутні рекомендації щодо впровадження організаційних інновацій з питань підвищення рівня соціального здоров'я студентів [2, с. 34].

В.І. Бабич із співавт. запропонована методика викладання теоретичної складової фізичного виховання для формування соціального здоров'я студентів СМГ, яка передбачала наступне.

По-перше, зміст варіативної частини (елективний компонент) навчальної програми з фізичного виховання (а саме її теоретичної складової) має бути доповнено сукупністю тем, що розкривають різні аспекти підвищення власного рівня соціального здоров'я кожного конкретного студента з урахуванням його індивідуальних особливостей та наявних захворювань на фізичному рівні.

По-друге, викладання додаткової тематики відбувалось на основі активних та інтерактивних методів навчання (серед яких: "мозковий штурм", кейс-метод, твір-роздум, метод рольового моделювання педагогічних ситуацій, метод проєктування, ділова гра тощо), а також шляхом роз-

робки авторських методів та прийомів (з урахуванням запропонованої тематики).

По-третє, викладання теоретичної складової фізичного виховання не мало відбуватись лише шляхом викладання лекцій (як окремих занять в межах аудиторії) з дуже обмеженою кількістю відведених годин (як це проходить у відповідності до програми з фізичного виховання). Відповідно запропонованої методики, викладання теоретичної частини предмету має відбуватись на кожному практичному занятті з фізичного виховання. За рахунок цього збільшується кількість годин для засвоєння теоретичного матеріалу. При цьому має відбуватись варіювання теоретичної та практичної складових предмету протягом заняття. Наприклад, на початку заняття відводиться 10-15 хв. на розгляд одного з запропонованих питань (розробленої авторами додаткової тематики). Потім відводиться 45-50 хв. на виконання фізичних вправ, спеціально розроблених для кожного окремого студента (в рамках його особистої оздоровчої системи). Цього цілком достатньо, враховуючи наявність у студентів захворювань та потреби у обмеженні навантажень (як об'єму так і інтенсивності). Після цього (наприкінці заняття) відбувається суміщення теоретичної підготовки з практичною [2, с. 35-36]. Вважаємо, що такий підхід можна застосувати також і в умовах ДН у СМГ.

Метою дослідження Ж. Малахової була визначена оцінка застосування алгоритму програмування самостійних занять студентів для пошуку найбільш оптимальних засобів і методів проведення навчальних занять і спортивно-масової роботи при дистанційному навчанні, але він не охоплював студентів зі СМГ.

Алгоритм програмування самостійних занять студентів науковець сформував наступним

чином.

1. Початкова діагностика фактичного фізичного стану студента.

2. Визначення належних норм параметрів функціонального стану систем життєзабезпечення, фізичного розвитку та фізичної підготовленості для кожного студента.

3. Визначення ступеня відмінності від норми особистих параметрів функціонального стану, фізичного розвитку та фізичної підготовленості.

4. Визначення оптимальних за ефективністю форм і засобів корекції виявлених відхилень.

5. Підбір раціонального рухового режиму за оптимальної кількості занять на тиждень, їх тривалості, інтенсивності та обсягу.

6. Визначення оптимальних і гранично допустимих параметрів фізичного навантаження у занятті.

7. Застосування адаптованих методів контролю та корекції програм занять.

8. Рекомендації з профілактики травм і підвищення безпеки занять.

9. Застосування консультативного супроводу реалізації та застосування програм у самостійних заняттях [6, с. 54].

В умовах поєднання звичних і дистанційних занять такий підхід, дійсно, є важливим. Крім того, це все ж таки поєднана форма офлайн- і онлайн- занять, спрямованих на розвиток фізичних якостей, а не власне дистанційне навчання як таке, для отримання визначених п'яти загальноєвропейських компетентностей.

Зазначимо, що частину досліджень можна вважати дотичними до теми дистанційної форми навчання з «Фізичного виховання» студентів з послабленим здоров'ям. Так, Zh.L. Kozina, O.M. Ol'khovuj, V.A. Temchenko досліджували вплив інформаційних технологій на технічну підготовленість

студентів зі спортивно-орієнтованого фізичного виховання [34]. О.М. Olkhovy, Y.M. Petrenko, V.A. Temchenko, A.N. Timchenko обґрунтували модель спортивно орієнтованого фізичного виховання студентів із застосуванням інформаційних технологій [36]. A.V. Tamozhanskaya обґрунтувала періоди застосування інформаційних технологій на тренуваннях з міні-футболу студенток першого та другого курсів ЗВО [38]. V. Ashanin, L. Filenko, V. Pasko et al. зосередились на темі інформатизації з фізичної культури учнів за допомогою комп'ютерної програми «Фізична культура» [32]. L. Filenko, G. Poltoratska, A. Sadovyї визначили алгоритмічні основи створення комп'ютерної програми аналізу оцінок фізичної підготовки учнів 5-11 класів [37]. V. Koryahin, O. Blavt були розроблені і апробовані педагогічні технології тестового контролю з фізичного виховання учнів з хронічними захворюваннями [33]. Y. Matviyiv-Lozynska розглядала використання інформаційних технологій у навчальній позакласній роботі у вищих туристичних закладах [35].

У цьому контексті значний інтерес викликає робота С.А. Чернігівської, присвячена непрофесійній фізкультурній освіті (НФО) студентів СМГ, звільнених від практичних занять з «Фізичного виховання» [29], хоча вона й не торкалась дистанційної форми освіти. Автор слушно зауважує, що створення та застосування педагогічної технології непрофесійної фізкультурної освіти (НФО) до контингенту студентів СМГ, які за станом здоров'я звільнені від практичних занять з «Фізичного виховання», вимагає пошуку інших засобів педагогічного впливу, ніж ті, що були перевірені в експерименті зі студентами основного відділення.

На думку С.А. Чернігівської, головна особливість полягає в тому, що усі ці нездорові студен-

ти мають поміж собою суттєві відмінності у характері патологій (ураження серцево-судинної системи, шлунково-кишкового тракту, дихальної системи, при цьому ще й різного ступеня важкості), тож, диференціація їх в умовах конкретного ЗВО для проведення групових занять за якоюсь однією методикою є ускладненою. Індивідуальний підхід, застосування якого впливає із самої суті діяльності педагога в цих умовах, слід вважати єдиною можливим підходом щодо впливу на студентів як потенційних будівничих власного здоров'я.

Основна ідея інноваційної педагогічної технології С.А. Чернігівської стосовно НФО студентів, звільнених від «Фізичного виховання», полягає в тому, що зміст взаємодії викладача і студентів, а також зміст самостійних оздоровчих занять цих студентів є взаємопов'язаними і визначаються специфічною спрямованістю НФО, яка повинна у повній мірі враховувати особливості навчальної роботи з цим контингентом. Ми теж вважаємо, що НФО і є магістральним підходом, спрямованим на оволодіння в СМГ тими п'ятьма європейськими компетентностями, які встановлені для дисципліни «Фізичне виховання».

С.А. Чернігівська стверджує, що самостійним заняттям має передувати ретельна підготовка студентів, актуалізовані цінності і мотиви бути здоровим, сформовані необхідні для цих занять знання, уміння і навички, включаючи самоконтроль за станом здоров'я. Студенти мають залучатись до різних видів творчих робіт (тестування свого психофізичного стану, вивчення методичної літератури, консультацій з викладачем, доопрацювання рекомендованої ним стандартної програми індивідуальних занять, повторного тестування тощо), при цьому викладач індивідуально працює з кожним. Характер занять не є

примусовим і регламентованим, тож сам студент визначає час, коли він може відвідати консультацію викладача, яка проводиться згідно графіку, або ж він використовує свій вільний час для роботи з літературою тощо [29, с. 75].

Дискусія. Упродовж навчання у вищій школі як кінцевий результат у процесі формування студентської молоді як особистості необхідно вбачати не тільки розвиток фізичних якостей, передачу суми знань, умінь та навичок в галузі фізичного виховання, але також їхнє формування як суб'єктів фізкультурної діяльності, діяльності будівництва власного здоров'я і формування фізкультурно-рекреативної культури.

Між тим, аналіз літературних джерел показав, що проблема застосування сучасних інформаційних технологій у системі фізичного виховання студентів розроблялася лише фрагментарно. Незважаючи на велику кількість наукових досліджень, теоретичний аналіз свідчить про недостатній рівень використання інформаційних технологій і комп'ютерних навчальних програм при викладанні «Фізичного виховання», у т. ч. студентів з послабленим здоров'ям. Не сформульовано стратегію розвитку інформаційного забезпечення у сфері професійної фізкультурної освіти, що не дає змоги в повній мірі використовувати новітні інформаційні технології в навчально-виховному та тренувальному процесі з «Фізичного виховання» у т. ч. в ЗВО.

Одночасно показано, що комп'ютерні технології дозволяють активізувати навчальну діяльність студентів. Завдяки цим технологіям відкриваються нові можливості для творчості і розвитку студентів. Комп'ютери дозволяють індивідуалізувати навчання і навантаження не тільки за темпом вивчення матеріалу, але й за логікою і типом його сприйняття, що важливо для занять зі сту-

дентами, включеними до складу СМГ.

Висновки. Вивчення законодавчої та нормативної бази свідчить, що вона не містить чітких положень, які б урегульовували процес організації занять з «Фізичного виховання» в умовах дистанційного навчання, включаючи частину студентів з послабленим здоров'ям. Таким чином, за відсутності регламентів МОН, на цю навчальну дисципліну поширюються усі ті вимоги, які діють в сучасній вищій освіті в Україні.

Такий стан об'єктивно надає широкі можливості для пошуку і апробації наукових і методичних підходів щодо вдосконалення викладання «Фізичного виховання» в умовах дистанційного навчання, у т.ч., особливостей занять окремої категорії студентів, віднесених до спеціальної медичної групи.

Між тим, аналіз літературних джерел засвідчив, що до останнього часу проблема застосування інформаційних технологій у фізичному вихованні студентів розроблялася фрагментарно, точково без врахування існуючої

нормативної бази. Незважаючи на наявність таких досліджень, проведений аналіз свідчить про недостатній рівень методичного забезпечення, а отже і про слабе використання інформаційних технологій і комп'ютерних навчальних програм при викладанні «Фізичного виховання» в умовах СМГ.

Аналіз літератури та офіційних документів дозволяє узагальнити, що дистанційна організація «Фізичного виховання» у СМГ поки не отримала достатнього наукового опрацювання. Тож, існують актуальні організаційні і науково-методичні і практичні проблеми, частину з яких можна вирішити, зосередившись на дослідженні, присвяченому інноваційним підходам підвищення фізичного стану студентів з послабленим здоров'ям в умовах дистанційної форми навчання.

Узагальнення результатів виконаних досліджень доводить, що за головну мету у дистанційних заняттях студентів з послабленим здоров'ям потрібно брати оволодіння встановленими

європейськими, власне освітніми рамками щодо занять «Фізичним вихованням». А за орієнтир – формування студентів як суб'єктів фізкультурної діяльності і будівництва власного здоров'я для сприяння досягненню ними п'яти європейських рамок фізичного виховання, на що й мають спрямовуватись дистанційні заняття у СМГ.

Спираючись на раніше виконані дослідження, можна вважати, що саме заняття непрофесійною фізкультурною освітою є магістральним підходом, спрямованим на оволодіння п'ятьма європейськими компетентностями, встановленими для «Фізичного виховання» тих осіб, які віднесені до складу СМГ.

Перспектива подальших досліджень пов'язана з розробкою моделей організації дистанційних занять з «Фізичного виховання» студентів з послабленим здоров'ям в умовах окремого закладу вищої освіти.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Література

1. Аналіз нормативно-правового регулювання сфери вищої освіти щодо забезпечення системи якості освіти та основні аспекти його вдосконалення та подальшого розвитку. URL : <https://projects.lnu.edu.ua/quaere/wp-content/uploads/sites/6/2018/03/%D0%90%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7-%D0%BD%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%96%CC%88-%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%B8-IFNUL-draft.pdf>
2. Бабич В.І., Дубовой О.В., Полулященко Ю.М. Методика викладання теоретичної складової фізичного виховання в контексті формування соціального здоров'я студентів спеціальної медичної групи. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2017. 2019. № 4 (327), Ч. 1. С. 33-43.
3. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра. Освіт-

References

1. Analysis of regulatory and legal regulation of higher education to ensure the quality of education and the main aspects of its improvement and further development. URL : <https://projects.lnu.edu.ua/quaere/wp-content/uploads/sites/6/2018/03/%D0%90%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7-%D0%BD%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%96%CC%88-%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%B8-IFNUL-draft.pdf>
2. Babich V.I, Dubovoy O.V, Polulyashchenko Yu.M. Methods of teaching the theoretical component of physical education in the context of the formation of social health of students of a special medical group. . Bulletin of Taras Shevchenko Lviv National University. 2017. 2019. № 4 (327), Ch. 1. pp. 33-43.
3. Industry standard of higher education. Educational and qualification characteristics of the bachelor.

- ньо-професійна програма підготовки бакалавра Напрямку підготовки 0903 «Гірництво» кваліфікації 2147.2 «Інженер з гірничих робіт». Київ, 2005. 190 с. URL : https://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/met_komisija_a_galuzi_0503/050301%20girnistvo.pdf
4. Лист Міністерства освіти і науки від 11.03.2020 р., № 1/9-154 URL : <https://vspu.edu.ua/content/hot/n2.pdf>
 5. Лікувальна фізична культура у спеціальних медичних групах. URL : <https://shag.com.ua/polojennya-pro-medichni-grupi-fizichna-kuletura-u-sistemi-osvi.html>
 6. Малахова Ж. Організація фізичного виховання під час дистанційного навчання у закладах вищої освіти. Спортивний вісник Придніпров'я. 2022. № 1. С. 49-59. DOI: 10.32540/2071-1476-2022-1-049
 7. Методичні рекомендації про викладання фізичної культури у 2021/2022 навчальному році. Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 22.09.2021, № 1/9-482. URL : <https://www.schoollife.org.ua/metodychni-rekomendatsiyi-pro-vykladannya-fizychnoyi-kultury-u-2021-2022-navchalnomu-rotsi/>
 8. Москаленко Н., Яковенко А., Сидорчук Т. Європейські стандарти шкільного фізичного виховання : Історія фізичної культури і спорту народів Європи : зб. тез доповідей III Міжнар. наук. конгресу істориків фізичної культури, 10-12 вересня 2019 р. Луцьк-Світязь, 2019. С. 38.
 9. Огієнко О.І. Дистанційна педагогічна освіта: зарубіжний та вітчизняний досвід : метод. рекомендації. Київ, 2012. 75 с.
 10. Освіта під час воєнного стану – 30 запитань та відповідей. 18.04.2022. URL : <https://eo.gov.ua/osvita-pid-chas-voynnoho-stanu-30-zapytan-ta-vidpovidey/2022/04/18/>
 11. Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту Володимир-Волинського агротехнічного коледжу. Наказ від 4 травня 2017 р., № 28. URL : <https://vvak.in.ua/attachments/article/190/Положення%20про%20організацію%20фіз.%20вихов.%20і%20масового%20спорту.pdf>
 12. Положення про організацію фізичного виховання та спорту в Харківському національному університеті міського господарства імені О.М. Бекетова. Наказ від 21.04.2021 р., № 140-01. URL : https://www.kname.edu.ua/images/Files/Normativny_Dokumenty/Положення_про_організацію_ФВіС_2021.pdf
 13. Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 11 січня 2006 року № 4. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.12.2019 р., № 157. Educational and professional bachelor training program Direction of training 0903 «Mining» qualification 2147.2 «Mining Engineer». Kyiv, 2005. 190 p. URL : https://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/met_komisija_a_galuzi_0503/050301%20girnistvo.pdf
 4. Letter of the Ministry of Education and Science № 1 / 9-154 dated 11.03.2020 URL: <https://vspu.edu.ua/content/hot/n2.pdf>
 5. Therapeutic physical culture in special medical groups. URL : <https://shag.com.ua/polojennya-pro-medichni-grupi-fizichna-kuletura-u-sistemi-osvi.html>
 6. Malakhova J. Organization of physical education during distance learning in higher education institutions. Sports Bulletin of the Dnieper. 2022. № 1. pp. 49-59. DOI: 10.32540 / 2071-1476-2022-1-049
 7. Methodological recommendations about the performance of physical culture in 2021/2022 for the first roci. Addendum to the sheet of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 22.09.2021, No. 1/9-482. URL : <https://www.schoollife.org.ua/metodychni-rekomendatsiyi-pro-vykladannya-fizychnoyi-kultury-u-2021-2022-navchalnomu-rotsi/>
 8. Moskalenko N., Yakovenko A., Sidorchuk T. European standards of school physical education: History of physical culture and sports of the peoples of Europe: coll. abstracts of reports III International. Science. Congress of Historians of Physical Culture, September 10-12, 2019. Lutsk-Svityaz, 2019. P. 38.
 9. Ogienko O.I. Distance pedagogical education: foreign and domestic experience: method. recommendations. Kyiv, 2012. 75 p.
 10. Martial law education - 30 questions and answers. 04/18/2022. URL : <https://eo.gov.ua/osvita-pid-chas-voynnoho-stanu-30-zapytan-ta-vidpovidey/2022/04/18/>
 11. Regulations on the organization of physical education and mass sports of Volodymyr-Volyn Agrotechnical College. Order of May 4, 2017, № 28.
 12. Regulations on the organization of physical education and sports at the Kharkiv National University of Municipal Economy named after O.M. Beketova. Order of 21.04.2021, № 140-01. URL : https://www.kname.edu.ua/images/Files/Normativny_Dokumenty/Положення_про_організацію_ФВіС_2021.pdf
 13. On recognizing as invalid the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine of January 11, 2006 № 4. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine of December 16, 2019. № 157. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0076-20#Text>

- URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0076-20#Text>
14. Про вищу освіту. Закон України (зі змінами). Відомості Верховної Ради, 2014, № 37-38, ст. 2004. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
 15. Про деякі питання організації роботи закладів фахової передвищої, вищої освіти на час воєнного стану. Наказ Міністерства освіти і науки від 07.03.2022 р., № 235 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0235729-22#Text>
 16. Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 р., № 211. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-п#Text>
 17. Про затвердження Положення про дистанційне навчання. Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013, № 466. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>
 18. Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах. Наказ Міністерства освіти і науки України від 10 березня 2009 р., № 249/12123. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0249-06#Text>
 19. Про затвердження Примірного положення про організацію і зміст роботи кафедри, предметної (циклової) комісії фізичного виховання вищого навчального закладу. Наказ Міністерства освіти і науки України від 24.12.2004 р., № 976. 11 с.
 20. Про затвердження Рекомендацій щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спорту серед студентської молоді на період до 2025 року. Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.02.2021 р., № 193. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-rekomendacij-shodo-strategichnogo-rozvitku-fizichnogo-vihovannya-ta-sportivnoyi-pidgotovki-sered-uchnivskoyi-molodi-na-period-do-2025-roku>
 21. Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.03.2020, № 406. URL : <https://vspu.edu.ua/content/hot/n7.pdf>
 22. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану. Закон України від 15 березня 2022 р., № 2136-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>
 23. Про правовий режим воєнного стану. Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст.250. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
 24. Про практику застосування трудового законодавства у галузі освіти і науки під час дії правового режиму воєнного стану. Лист Міністерства освіти і науки України від 07.03.2022
 14. About higher education. Law of Ukraine (as amended). Information of the Verkhovna Rada, 2014, № 37-38, Art. 2004. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
 15. About some questions of the organization of work of establishments of professional higher, higher education during martial law. Order of the Ministry of Education and Science № 235 of 07.03.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0235729-22#Text>
 16. On prevention of the spread of COVID-19 coronavirus on the territory of Ukraine. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 211 of March 11, 2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-п#Text>
 17. On approval of the Regulation on distance learning. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 25.04.2013 № 466. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>
 18. On approval of the Regulations on the organization of physical education and mass sports in higher educational institutions. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine of March 10, 2009, № 249/12123. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0249-06#Text>
 19. On approval of the Model Regulations on the organization and content of the work of the department, subject (cycle) commission of physical education of higher education. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 24.12.2004, № 976. 11 p.
 20. On approval of the Recommendations on the strategic development of physical education and sports among student youth for the period up to 2025. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated February 15, 2021, № 193. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-rekomendacij-shodo-strategichnogo-rozvitku-fizichnogo-vihovannya-ta-sportivnoyi-pidgotovki-sered-uchnivskoyi-molodi-na-period-do-2025-roku>
 21. About organizational measures to prevent the spread of coronavirus COVID-19. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 406 of 16.03.2020. URL : <https://vspu.edu.ua/content/hot/n7.pdf>
 22. About the organization of labor relations in the conditions of martial law. Law of Ukraine of March 15, 2022, № 2136-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>
 23. On the legal regime of martial law. Law of Ukraine. Information of the Verkhovna Rada (VVR), 2015, № 28, p.250. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
 24. On the practice of application of labor legislation in the field of education and science during the martial law regime. Letter of the Ministry of Education

- p., № 1/3378-22. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-praktiku-zastosuvannya-trudovogo-zakonodavstva-u-galuzi-osviti-i-nauki-pid-chas-diyi-pravovogo-rezhimu-voyennogo-stanu>
25. Роз'яснення МОН: особливості застосування норм трудового законодавства, дистанційної форми роботи під час дії правового режиму воєнного стану. Опубліковано 17 березня 2022 р. URL : <https://mon.gov.ua/ua/news/rozyasnennya-mon-osoblivosti-zastosuvannya-norm-trudovogo-zakonodavstva-distancijnoyi-formi-roboti-pid-chas-diyi-pravovogo-rezhimu-voyennogo-stanu>
26. Трудові відносини у сфері освіти під час воєнного стану: роз'яснення МОН. 09.03.2022. URL : <https://profpressa.com/news/trudovi-vidnosini-u-galuzi-osviti-pid-chas-voennogo-stanu-roziasnennia-mon>
27. Фізичне виховання. Навчальна програма для вищих навчальних закладів України III-IV рівнів акредитації. Затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 14.11.2003 р., № 757. 22 с.
28. Фізичне виховання студентів спеціальної медичної групи : робоча програма з навчальної дисципліни «фізичне виховання студентів спеціальної медичної групи із захворюванням на вегето-судинну дистонію за змішаним типом» / уклад. А.В. Ольховик, О.М. Бурла. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2014. 160 с.
29. Чернігівська С.А. Інноваційна технологія непрофесійної фізкультурної освіти студентів, звільнених від практичних занять з «Фізичного виховання» : дис. ... канд. фіз. вих. : 24.00.02. Дніпропетровськ, 2012. 290 с.
30. Шуневич Б.І. Розвиток дистанційного навчання у вищій школі країн Європи та Північної Америки : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01. Київ, 2008. 38 с.
31. Щодо окремих питань діяльності закладів освіти під час карантину. Лист Міністерства освіти і науки від 17.03.2020 р., № 1/9-164. URL : <https://vspu.edu.ua/content/hot/n17.pdf>
32. Ashanin V. Informatization on the physical culture of students using the «Physical education» computer program / [V. Ashanin, L. Filenko, V. Pasko et. al.]. Journal of Physical Education and Sport. 2017. №17(3). P. 1970-1976.
33. Koryahin V., Blavt O. Pedagogical technologies of test control in physical education of students with chronic health conditions. Перспективи, проблеми та наявні здобутки розвитку фізичної культури і спорту в Україні: матер. IV Всеукраїнської електронної конференції «COLOR OF SCIENCE», (Вінниця, 29 січня 2021 р.). Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського / ред. А.А. Дяченко.
- and Science of Ukraine dated March 7, 2022, № 1 / 3378-22. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-praktiku-zastosuvannya-trudovogo-zakonodavstva-u-galuzi-osviti-i-nauki-pid-chas-diyi-pravovogo-rezhimu-voyennogo-stanu>
25. Explanation of the Ministry of Education and Science: features of the application of labor legislation, remote work during the legal regime of martial law. Published March 17, 2022. URL : <https://mon.gov.ua/ua/news/rozyasnennya-mon-osoblivosti-zastosuvannya-norm-trudovogo-zakonodavstva-distancijnoyi-formi-roboti-pid-chas-diyi-pravovogo-rezhimu-voyennogo-stanu>
26. Labor relations in the field of education during martial law: explanation of the Ministry of Education and Science. 03/09/2022. URL : <https://profpressa.com/news/trudovi-vidnosini-u-galuzi-osviti-pid-chas-voennogo-stanu-roziasnennia-mon>
27. Physical Education. Curriculum for higher educational institutions of Ukraine III - IV levels of accreditation. Approved by the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 14.11.2003, N 757. 22 p.
28. Physical education of students of a special medical group: a working program on the subject "physical education of students of a special medical group with a disease of vegetative-vascular dystonia of mixed type" / way. A.V. Ольховик, O.M. Burla. Sumy: Published by Sumy State Pedagogical University named after A.S Makarenko, 2014. 160 p.
29. Chernihivska S.A. Innovative technology of non-professional physical education of students exempted from practical classes in «Physical Education»: dis. ...cand. Sciences in Phys. education and sports: 24.00.02. Dnipropetrovsk, 2012. 290 p.
30. Shunevich B.I. Development of distance learning in higher education in Europe and North America: author's ref. dis. ... doctor of Pedagogy : 13.00.01. Kyiv, 2008. 38 p.
31. Regarding the organization of distance learning. Letter of the Ministry of Education and Science № 1 / 9-224 dated 27.04.2020. URL : <https://vspu.edu.ua/content/hot/n6.pdf>
32. Ashanin V. Informatization on the physical culture of students using the «Physical education» computer program / [V. Ashanin, L. Filenko, V. Pasko et. al.]. Journal of Physical Education and Sport. 2017. №17(3). P. 1970-1976.
33. Koryahin V., Blavt O. Pedagogical technologies of test control in physical education of students with chronic health conditions. Перспективи, проблеми та наявні здобутки розвитку фізичної культури і спорту в Україні: матер. IV Всеукраїнської електронної конференції «COLOR OF SCIENCE», (Вінниця, 29 січня 2021 р.). Вінницький державний педагогічний університет імені М.

- Вінниця, 2021. С. 379-382.
34. Kozina Zh.L., Ol'khovij O.M., Temchenko V.A. Influence of information technologies on technical fitness of students in sport-oriented physical education. *Physical education of student*. 2016. №1. P. 21-27.
35. Matviyiv-Lozynska Y. Use of information technologies in educational extracurricular activities in higher tourist institutions. *Information Technologies and Learning Tools*. 2013. № 2. P. 28-35. DOI.ORG/10.33407/itlt.v34i2.801
36. Olkhovy O.M., Petrenko Y.M., Temchenko V.A., Timchenko A.N. Model of students' sportoriented physical education with application of information technologies. *Physical education of students*. 2015. P. 29-37.
37. Filenko L., Poltoratska G., Sadovyi A. Algorithmic foundations of creation computer program of analysis of physical training of students of 5-11 grades evaluations. *Slobozhanskyi herald of science and sport*. Kharkiv, 2014. №3(41). P. 38-45.
38. Tamozhanskaya A.V. Substantiation of time periods of information technologies' application in mini-football trainings of universities' first and second year girl students. *Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports*. 2016. DOI.ORG/10.15561/18189172.2016.0507
39. Vass Z, Boronyai Z, Csanyi T. European Framework of Quality Physical Education. *European Physical Education Association*. 2018. 24 p.
- Коцюбинського / ред. А. А. Дяченко. Вінниця, 2021. С. 379-382.
34. Kozina Zh.L., Ol'khovij O.M., Temchenko V.A. Influence of information technologies on technical fitness of students in sport-oriented physical education. *Physical education of student*. 2016. №1. P. 21-27.
35. Matviyiv-Lozynska Y. Use of information technologies in educational extracurricular activities in higher tourist institutions. *Information Technologies and Learning Tools*. 2013. № 2. P. 28-35. DOI.ORG/10.33407/itlt.v34i2.801
36. Olkhovy O.M., Petrenko Y.M., Temchenko V.A., Timchenko A.N. Model of students' sportoriented physical education with application of information technologies. *Physical education of students*. 2015. P. 29-37.
37. Filenko L., Poltoratska G., Sadovyi A. Algorithmic foundations of creation computer program of analysis of physical training of students of 5-11 grades evaluations. *Slobozhanskyi herald of science and sport*. Kharkiv, 2014. №3(41). P. 38-45.
38. Tamozhanskaya A.V. Substantiation of time periods of information technologies' application in mini-football trainings of universities' first and second year girl students. *Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports*. 2016. DOI.ORG/10.15561/18189172.2016.0507
39. Vass Z, Boronyai Z, Csanyi T. European Framework of Quality Physical Education. *European Physical Education Association*. 2018. 24 p.

Приходько Володимир

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10, 49094.
e-mail: komandaodi@ukr.net, тел. +380972430057
<https://orcid.org/0000-0001-6980-1402>

Кравченко Катерина

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»
м. Дніпро, пр. Яворницького, 19, 49005
e-mail: kravchenko.k.h@nmu.one, тел. +380986217613
<https://orcid.org/0000-0003-1545-9255>